

IN MEMORIAM

Samoprijegor, plemenitost i ljudskost

Stijepo Obad

(Pridvorje u Konavlima, 11. siječnja 1930. – Biograd na Moru, 8. travnja 2021.)

U četvrtak 8. travnja 2021. preminuo je Stijepo Obad, ugledni sveučilišni profesor u miru, predani znanstvenik i pregalac koji je ostavio nemaloga traga djelujući i surađujući s brojnim znanstvenim i kulturnim ustanovama diljem Hrvatske.

Profesor Obad rođen je 1930. u konavoskom selu Pridvorje u težačkoj obitelji. Osnovnu šestorazrednu školu završio je u rodnome mjestu, niže razrede gimnazije pohađao je u Grudi i Dubrovniku, a više razrede s ispitom zrelosti u Trebinju. Jednopedmetni studij povijesti pohađao je i diplomirao na Filozofskom fakultetu u Sarajevu (1958.). Nakon diplomiranja dobio je prvo stalno zaposlenje u tamošnjoj osmogodišnjoj školi, a već krajem 1960., zahvaljujući zapaženim nastavničkim i izvanškolskim aktivnostima, dobio je poziv za zaposlenje (kao asistent) u Historijskom institutu JAZU u Dubrovniku, stoga otad započinje višedesetljetna plodna znanstvena karijera profesora Obada. Već 1964. dobiva mjesto predavača na Katedri za opću povijest na Odsjeku za povijest Filozofskoga fakulteta u Zadru, čiji će djelatnik biti sve do umirovljenja 2000. godine. Krajem 1965. obranio je u Zagrebu doktorsku disertaciju pod naslovom *Dalmacija revolucionarne godine 1848./49.* Godine 1966. izabran je u nastavno zvanje sveučilišnoga docenta i znanstveno zvanje znanstvenoga suradnika, a potom ga je – zbog aktivnoga sudjelovanja u Hrvatskom proljeću početkom sedamdesetih godina prošloga stoljeća – jugoslavenski komunistički režim sprečavao u daljnjem napredovanju. Stoga je tek 1979. postigao promaknuće u zvanje izvanrednoga profesora i višega znanstvenog suradnika, a 1985. stekao je zvanje redovitoga profesora i znanstvenoga savjetnika.

Na zadarskom je Filozofskom fakultetu profesor Obad tijekom vremena bio sudionikom niza znanstvenih projekata, članom više povjerenstava Vijeća i Savjeta fakulteta, predstojnikom Katedre za opću povijest, predstojnikom Odsjeka za povijest, predsjednikom Komisije za znanstveni rad, predsjednikom i članom brojnih povjerenstava za ocjenu naslova, ocjenu i obranu magistarskih i doktorskih disertacija na zadarskom fakultetu i izvan njega. Ističe se i njegova djelatnost kao pročelnika Zavoda za povijesne znanosti i klasičnu filologiju Filozofskoga fakulteta u Zadru (1986. – 1988.), ponajprije u organizaciji znanstvenih skupova i seminara za nastavnike i profesore povijesti. Treba također istaknuti da je profesor bio i član Gradskoga odbora za osnivanje Sveučilišta u Zadru. U desetljećima svoje prebogat nastavnice djelatnosti održavao je redovitu nastavu iz predmeta „Opća povijest novoga vijeka”, „Hrvatska povijest novoga vijeka od 1790. do 1918. godine”, „Opća ekonomska povijest novoga vijeka”, „Iseljena Hrvatska”, „Povijest turizma” i drugih. Osim u dodiplomskoj nastavi, tijekom svojega radnog vijeka djelovao je i kao predavač na poslijediplomskom studiju

„Pomorska privreda” na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Splitu, studiju „Povijest pomorstva na istočnoj obali Jadrana” na Filozofskom fakultetu u Zadru, „Kulturi istočnojadranske obale” pri Sveučilišnom centru za poslijediplomske studije u Dubrovniku i dr. Profesor Obad bio je otvoren za rad u dodiplomskoj nastavi povijesti i izvan matične ustanove, i u svojem gradu i izvan njega. Riječ je o suradnji s Pedagoškom akademijom u Zadru, Visokom katehetsko-teološkom školom u Zadru, Visokom učiteljskom školom u Zadru, Pedagoškim fakultetom (potom Filozofskim fakultetom) Jurja Dobrile u Puli i Pedagoškim fakultetom (danas Filozofskim fakultetom) u Osijeku. Ovdje posebice vrijedi istaknuti da se profesor Obad osobito rado odazivao pozivima iz Pule i Osijeka te svojim pregnućima u velikoj mjeri potpomagao ustroj i razvoj sveučilišnih studija novije hrvatske i svjetske povijesti u tim gradovima, dobro svjestan važnosti i potrebe visokoškolske naobrazbe mladih naraštaja u svim dijelovima Hrvatske.

U svojem se znanstvenom radu profesor Obad poglavito bavio poviješću Dalmacije u 19. stoljeću. Autor je osam knjiga i oko 250 znanstvenih i stručnih radova. Ovdje bi, među ostalim ne manje vrijednim djelima, autorica ovoga priloga izdvojila doista kapitalno djelo *Dalmatinsko selo u prošlosti: od sredine osamnaestog stoljeća do prvoga svjetskog rata* (Split, 1990.), u kojemu je autor, tragom saznanja i proživljenoga znanstvenog iskustva usko vezanog uz ovu problematiku, predstavio temeljne oblike ruralne povijesti Dalmacije u tom razdoblju, od oblika privređivanja i agrarnih odnosa do pokušaja osuvremenjivanja dalmatinskoga agrara, ali i razvoja prosvjete, zdravstva i kulture u seljačkom društvu Dalmacije. Nadalje, svakako vrijedi izdvojiti djelo *Dalmacija revolucionarne godine 1848./49. (Odabrani izvori)* (Rijeka, 1987.), nastalo na osnovi doktorske disertacije, a koje – odabirom izvora – ima težište na političkim, društvenim i gospodarskim zbivanjima u dalmatinskim i seoskim sredinama toga doba. Profesor je posebnu istraživačku pozornost posvećivao i svojem zavičaju – rezultat toga suautorska su djela *Konavoska Prevlaka* (s Josipom Lučićem, 1994.) i *Južne granice Dalmacije od XV. stoljeća do danas* (sa Serđom Dokozom i Suzanom Martinović, Zadar, 1999., 2005.; englesko izdanje 2005.). Uz navedena djela, raščlamba kojih bi se mogla i znatno proširiti, profesor Obad u svojim je priložima obrađivao i sastavnice iz života istaknutih hrvatskih osoba s polja politike, Crkve, kulture i znanosti. To su, navedimo samo neke, Ljudevit Gaj, Josip Juraj Strossmayer, Baldo Bogišić, Mihovil Pavlinović, Natko Nodilo, Miho Klaić, Špiro Brusina, Josip Kažimir Ljubić, Juraj Biankini, Frano Supilo, Josip Smodlaka, Stjepan Radić. Suradnja s brojnim znanstvenim ustanovama, i objavljivanjem znanstvenih i stručnih radova i sudjelovanjem na znanstvenim skupovima, očita je u sklopu bibliografije profesora Obada objavljene u djelu *Zbornik Stijepa Obada*, koje su priredili Marko Trogrlić, Josip Vrandečić, Ante Bralić i Mislav Elvis Lukšić, a u izdanju Sveučilišta u Zadru (Odjel za povijest) i (kao sunakladnici) Odsjeka za povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu, Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru i Hrvatskoga državnog arhiva u Zagrebu (Zadar; Split; Zagreb, 2010.). U tom su opsegom povećem djelu (oko 800 stranica) svoje radove profesoru Obadu posvetili brojni znanstvenici koji su tijekom svoje profesionalne, ali i šire životne karijere s profesorom održavali plodonosne veze.

Neizbrisivu sastavnicu javnoga djelovanja profesora Obada činila su i pregnuća u Matici hrvatskoj, započeta već 1965., kada se uključuje u rad Matičina pododbora i biva izabran u njegovu upravu, kao i u rad *Katedre Zadarske revije*, organizirajući i sudjelujući u radu brojnih predavanja i tribina. Godine 1970. skupština zadarske Matice izabrala ga je za predsjednika ogranka, ali sve to zaustavit će rušenje Hrvatskoga proljeća i petnaestogodišnja hrvatska šutnja, koja je profesoru Obadu faktički onemogućila svako javno djelovanje. Pro-

profesor Obad ostao je izostavljen iz javnoga života sve do kraja osamdesetih godina 20. stoljeća, kada obnovom Matice hrvatske biva njezinim tajnikom od 1990. do 2000. godine. U nastupajućem razdoblju, obnovom djelovanja Matice hrvatske u Zadru, profesor Obad bio je jedan od najagilnijih promicatelja njezine svekolike aktivnosti realizirane u nizu javnih predavanja, nastupa, znanstvenih skupova i djelovanjem diljem Zadarske županije, ali i mnogo šire. Usporedno s time bio je pročelnik Zmajskoga stola Družbe „Braća Hrvatskoga Zmaja” u Zadru (2001. – 2005.) te prvi pročelnik Hrvatskoga kulturnog društva *Napredak* (zadarska podružnica) od 1994. do 2008. godine. Za svoje pregalaštvo – znanstveno, općekulturno i društveno – profesor Obad nagrađen je državnim odličjem Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića (1997.), nagradom Zadarske županije za životno djelo (2003.) te nagradom Grada Zadra za životno djelo (2006.).

O životnom putu, profesorskom i mnogo širem javnom djelovanju i jednako tako znanstvenoj putanji profesora Obada moglo bi se napisati pregršt stranica. I tada se ne bi moglo sve kazati. Stoga ovaj opsegom skroman prilog, prilagođen formatu časopisa u kojem se objavljuje, teži iskazati temeljne sastavnice koje se odnose na profesorski i znanstveni vijek profesora Obada.

Profesor Obad, a osobno ću ga uvijek pamtit i kao vrsnoga mentora i učitelja i vjerujem da moje mišljenje dijele i drugi koji su imali priliku i čast surađivati s njim, bio je znanstvenik i profesor koji je, bez mnogo riječi, onako gosparski, jednostavno, ali nadasve plemenito i prijateljski, prije svega želio pomoći. Autorici ovih redaka pomogao je kada je bilo najpotrebnije: prihvatio je mentorstvo moje doktorske disertacije u Zadru iako mu je bilo znano da profesionalno djelujem u Zagrebu i da sam ondje diplomirala i magistrirala. Za razloge moje odluke nije nikada pitao. Jednostavno je pomogao. Smjernost, jednostavnost, poštenje i još pregršt toga lijepog ostat će u nasljeđe svima koji su ga poznavali i s njime surađivali. Jer, kada se sve zbroji i sve dođe na svoje, što osim ljudskosti i dobrote ostaje onima koji to mogu prepoznati i pamtit.

Lovorka Čoralić